

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Eorum examinatur sententia, qui personas diuinas per proprietates
absolutas constitui affirmant. Memb. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

strum concipientem essentiam sine proprietate, & proprietatem præcisè ab essentia, atque personam ut utrumque includentem, tum etiam per comparationem ad diuinum intellectum, & angelicum intelligentem illa eadem, ut diuersa aliquo modo, datur actualis distinctio tam rationis ratiocinantis, quam ratiocinata, hoc est, cum fundamento in re inter illa, quasi neque essentia includat proprietatem, neque proprietates essentia, sed persona includat utrumque, idque propter virtuales distinctionem, ex natura rei repertam inter illa tria inter se collata, iuxta modum q. 28. art. 2. disp. 5. & 6. demonstratum cum ergo ea distinctio ex omnium sententia sit facta ad distinctionem eam quam vocant rationis, nostro intelligendi modo factam cum fundamento in re, efficitur ut diuinæ personæ ratione constituantur actu ex essentia & proprietate personali cum fundamento in re talis constitutionis.

3. Concluf. Persona constituta plus distinguitur à sua proprietate personali, quam Deum à Deitate.

Tertia conclusio. Maior est distinctio inter personam constitutam, & proprietatem constituentem, quam inter Deum & Deitatem, nec proprietates, ut includit essentiam, constituit personam, sed ut præcisè ab essentia, ideòque non constituit personam tamquam forma totius, quasi dicat id omne quod includit persona. Hæc est aduersus Ferrariensem, & Bartholomæum Torres, estque satis nota ex dictis tam hac disp. quam q. 28. art. 2. disp. 6. Potestque confirmari, quia sicut essentia constituit personam, & tamen non est forma totius, quippe cum non dicat id, per quod persona constituta distinguitur à duabus reliquis personis, habetque, ut sit talis persona, putà Pater: ita proprietates, quæ cum eadem essentia constituit eandem personam non erit forma totius, sed distinguetur à persona constituta, tamquam inclusum ab includente, non secus ac essentia distinguitur. Hactenus dicta confirmantur verbis illis Concilij Florentini sess. 19. *Quamuis tres sint hypostasies, & persona re inuicem differentes, eas tamen unum Deum, & opificem uniuersi credimus esse: personam verò ex diuina substantia, proprietateque constare.* Licet autem hæc sententia non sit definitio Ecclesiæ, asserta tamen fuit ab illo Ioanne, qui partes Latinorum agebat spectante, annuenteque Concilio.

DISPUTATIO II.

Vtrum persona diuina constituantur, & distinguantur per relationes.

Sermo est hoc loco non de quocumque constitutio, sed de proprio, ac peculiari cuique personæ, constituite eam in esse suppositi incommunicabilis, quale est proprietates personalis, non verò essentia tribus personis communis. Ne verò disputatio fastidiosa ob longitudinem adherescat in quatuor membra sequentia à nobis diuidetur.

MEMBRUM I.

Eorum sententia examinatur, qui personas diuinas per proprietates absolutas constitui affirmant.

Lincon. & Ioan. à Ripa sententia.

Linconensis, Ioannes à Ripa in 1. distin. 25. & 26. & præci alij in ea fuerunt sententia, ut affirmarent, personas diuinas constitui, & distingui ab inuicem, per proprietates quasdam absolutas. Censent namque in Patre esse essentiam, in qua conuenit cum cæteris diuinis personis, & ultra essentiam esse proprietatem quamdam absolutam, ex qua

A & essentia diuina constituitur primum suppositum diuinissima Trinitatis, & per quam distinguitur realiter à cæteris personis. A supposito verò absoluto iam constituto volunt, ut emanet generatio Filij, quam, tamquam rationem fundandi in primo supposito gloriosissima Trinitatis, paternitas consequatur. Itaque non negant in Patre generationem actiuam, & paternitatem, quæ sit relatio, sed dicunt esse proprietates aduenientes primo supposito sanctissima Trinitatis iam constituto ex essentia diuina & proprietate absoluta, per quam realiter distinguitur à cæteris personis. Arbitrantur namque, perinde atque in humanis prius est suppositum absolutum constitutum ex proprietate personali absoluta, putà Socrates, deinde verò ab eo emanat generatio, quam consequitur paternitas tamquam rationem fundandi: sic quoque rem se habere in diuinis. Eodemque modo asserunt Filium in diuinis esse suppositum quoddam absolutum, quod terminat generationem actiuam, & passiuam: ex eaque generatione tamquam ex ratione fundandi resultat in eo filiationem. Quare nomina, inquit, Patris, & Filij in diuinis, non sunt propria nomina suppositorum, sicut neque in humanis: sed supposita diuina significantur illis nominibus à proprietatibus relatiuis, quæ non constituunt supposita, sed eueniunt suppositis constitutis. Addunt nos ignorare propria nomina suppositorum diuinorum.

Scotus in 1. d. 26. q. 1. videtur inclinare in hanc sententiam: eam namque defendit, in illiusque confirmationem multa conficit argumenta, non tamen omnino audeat eam affirmare, sed simul cum communi Theologorum sententia defendit, personas diuinas constitui, non proprietatibus absolutis, sed respectiuis. Leuchertus Scoti sectator eadem distinctione affirmat, hanc opinionem esse faciliorem intellectu, & probabiliorem cæteris.

D Scotus autem in confirmationem huius sententia argumentatur primò. Sapiens Proverbiorum 30. querit, *quod nomen est eius, & quod nomen filij eius si nosti?* Quo in loco supponit in Deo esse Patrem & Filium, docetque aperte nomina propria Patris & Filij esse occulta: sed si Pater constitueretur in esse primi suppositi altissima Trinitatis per paternitatem, & Filius in esse secundi suppositi per filiationem, huiusmodi nomina non essent occulta: quippe cum vocabula, Pater & Filius, essent propria nomina primi & secundi suppositi: imò verò Sapiens ipse suam et interrogacione expressisset nomen proprium Filij, dum dixit: *Et quod nomen Filij eius si nosti?* signum ergo est personas diuinas non constitui relationibus, sed proprietatibus absolutis nobis occultis.

E Secundò, in relatiuis semper aliquid absolutum refertur per relationem, tamquam id quod refertur, ut Socrates Pater per paternitatem, & res candida per similitudinem ad aliam rem sibi similem: sed in diuinis id, quod refertur, non est essentia, sed suppositum: ergo concedendum est suppositum absolutum, quod per relationem superuenientem refertur, ut quod.

F Tertiò, relatio realis præexigit extrema distincta realiter: ex eo namque Aristoteles 5. Metaphyl. cap. de eodem, probat relationem identitatis non esse realem, quia non est inter extrema distincta realiter: quod non est intelligendum de extremis secundum esse relatiuum, sed sumptis fundamentaliter: vna enim è conditionibus necessariis, ut relatio sit realis, est, ut extrema, inter quæ relatio cernitur, sumpta fundamentaliter, sint realia, & realiter inter se distincta, ut ad prædicamentum

Scotus in 1. d. 26. q. 1. videtur inclinare in hanc sententiam: eam namque defendit, in illiusque confirmationem multa conficit argumenta, non tamen omnino audeat eam affirmare, sed simul cum communi Theologorum sententia defendit, personas diuinas constitui, non proprietatibus absolutis, sed respectiuis.

Scotus autem in confirmationem huius sententia argumentatur primò. Sapiens Proverbiorum 30. querit, quod nomen est eius, & quod nomen filij eius si nosti?

Secundò,

tum relationis fusè explicauimus: cum ergo paternitas, & filiatio in diuinis sint relationes reales, concedenda sunt extrema fundamentaliter sumpta, realiterque inter se distincta, inter quæ cernantur eiusmodi relationes: ea verò non sunt alia, quam supposita absoluta constituta prius ex essentia & proprietate absoluta: neque enim essentia in Patre & Filio distinguitur realiter.

Quartum. Quartò, suppositum, à quo est aliud per generationem ex natura rei, præsupponitur ad suppositum quod est ex ipso, ac proinde est quid prius illo: sed Pater secundum esse Patris, & Filius secundum esse Filij, sunt simul natura & cognitione: eò quod sint correlatiua: ergo suppositum Patris, secundum esse suppositi, à quo est suppositum Filij, non constituitur per paternitatem, sed per aliquid absolutum quod præcedat, ita scilicet, vt à supposito absoluto Patris producat per generationem suppositum absolutum Filij, generationemque ipsam consequatur in vtroque supposito relatio Patris & Filij: secundum quas sint simul natura quoad esse relatiuum, quod quasi superueniat suppositis absolutis.

Quintum. Quintò, generatio non terminatur, primò ad esse respectiuum, sed ad esse absolutum: ergo in Filio concedendum est suppositum absolutum, quod primò terminet generationem, & cui quasi superueniat esse relatiuum Filij. Consequenter est manifestat: antecedens verò probatur, tum quia ad relationem non est per se mutatio, nec relatio producitur per se, sed comproducitur ad productionem alterius, ex Aristotele 5. Physicorum: tum etiam quia generatio terminatur ad primam substantiam: esse autem relatiuum non est substantia.

Sextum. Sextò, Suppositum ex natura rei præintelligitur actioni, seu productioni: ergo suppositum Patris præintelligitur generationi, quæ est ex ipso. Tunc peto. Aut in illo priori supposito Patris est relatiuum, aut absolutum. Si absolutum, haberet institutum. Si relatiuum: ergo Filius tunc est simul natura & cognitione: eò quod Pater & Filius sint correlatiua, ac proinde sicut tunc suppositum Patris præintelligitur generationi, ita quoque suppositum Filij: quod est absurdum.

Septimum. Septimò, Proprietas primæ personæ præintelligitur ipsi personæ ex ea constituta: eò quod constitutus præintelligitur constituto, vt de se est manifestum, colligiturque ex Aristotele 7. Metaph. cap. 3. si ergo ea est paternitas, & non quid absolutum, cum filiatio sit simul natura & cognitione cum paternitate, filiatio, quæ iuxta hanc opinionem est proprietas secundæ personæ, præintelligeretur primæ personæ, atque adeò Filius non haberet eam à primæ personæ, quod est absurdum. Dicendum igitur est personas non constitui ex proprietatibus relatiuis, sed absolutis.

Personas diuinas non constitui absolutis proprietatibus.
Sententia hæc non immeritò censetur communiter à Doctoribus, non solum temeraria vt pote cõtra communem, tam Scholasticorum, quam Sanctorum Patrum sententiam, verum etiam parum in fide tutæ: eò quod Scripturis sanctis, & definitionibus Ecclesiæ minimè consentanea sit. Licet autem eam impugnare, quia vbicumque scriptura sacra de personis diuinis sermonem facit, significat eas nominibus relatiuis significantibus relationem, vt patet Matth. vltimo, *Baptizantes eos in nomine Patris, Filij, & Spiritus sancti.* i. Ioan. vltimo, *Tres sunt qui testimonium dant in celo Pater, Verbum, & Spiritus sanctus,* multisque aliis in locis: ergo personæ diuinæ relationibus, non verò proprietatibus absolutis constituentur, & distinguuntur abinvicem. Confirmat

Molina in D. Thom.

A tur hæc ratio, quia Christus Dominus instituit baptismum in nomine trium personarum diuinarum, dicens: *Baptizantes eos in nomine Patris, Filij, & Spiritus sancti:* ergo hæc sunt nomina propria diuinarum personarum: neque enim credendum est, vel Christum latuisse nomina propria, vel eo in loco compellasse personas diuinas nominibus extrinsecis, quæ nõ essent eis propria, cum potuerit eas propriis nominare: quare cum nomina illa relatiua sint, sanè personæ diuinæ relationibus, nõ verò proprietatibus absolutis, constituuntur, & distinguuntur. Confirmatur rursus eadem ratio, quia Damasus Papa in suo symbolo, quod inter opera D. Hieronymi tom. 4. legitur, affirmat prædicta nomina esse nomina propria diuinarum personarum, dicens: *Proprium nomen est Patri, Pater, proprium nomen est Filio, Filius, & proprium nomen Spiritus sancto, Spiritus sanctus.*

B Secundò, Ecclesia in suis definitionibus, nec aliter explicat personas diuinas, nec aliter tradit distinctionem earum, quam per nomina relatiua, vt patet ex symbolis Apostolorum, Concilij Nicæni, Athanasij, & ex variis Conciliis, & potissimum Lateranensi cap. *Firmiter,* & cap. *Damnatus;* de summa Trinitate & fide Catholica: ergo personæ diuinæ non constituuntur, & distinguuntur per proprietates absolutas, sed relatiuas.

C Tertio, in Concilio Flor. in literis sanctæ vnionis, in decreto de processione Spiritus sancti scriptum est: *Patrem gignendo Filium dedisse ei omnia, quæ sunt Patris, præter esse patrem:* ergo in Patre nihil est, quod nõ sit in Filio, præter relationem Patris, ac proinde Pater per eam solum constituitur & distinguitur à Filio, non verò per proprietatem aliquam absolutam.

Quartò, in Concilio Florentino sess. 18. ita habetur, *Sola relatio apud omnes, tam Græcos, quam Latinos Doctores, diuina processione personas multiplicat: ita vt non vlla alia ratione, quàm vi relationis Pater à Filio, ac vna persona ab alia differat.* Quæ verba licet non sint definitio Ecclesiæ, sunt tamen illius Ioannis qui partes Latinorum agebat.

Quintò, Concilium Toletanum vndecimum in processione fidei de personis diuinis hoc modo loquitur: *Quæ cum relatiue tres persone dicantur, vna tamen naturalis substantia creditur.* Et infra, *In relatione personarum numerus cernitur: in diuinitatis verò substantia quid numeratum sit non comprehenditur.* Quibus addit, *Ergo hoc solum numerum insinuat, quod adinueniuntur, & in hoc numero carent, quod in se sunt, id est, absolutæ sunt.*

E Sextò, In diuinis illa solum, inter quæ, iuxta sensum quaest. 19. art. 2. explicarum, cernitur relatiua oppositio, distinguuntur realiter inter se, reliqua verò minimè: signum ergo est, solum relatiuam oppositionem efficere distinctionem realem in diuinis, ac proinde personas constitui, distinguique abinvicem relationibus, non verò proprietatibus absolutis.

F Septimò, Omne ens reale absolutum est formaliter aliqua perfectio: si ergo personæ diuinæ constituentur proprietatibus absolutis, aliqua perfectio erit in vna personæ, quæ non sit in alia, quod est omnino absurdum.

Octauò, Si personæ constituerentur, & distinguerentur proprietatibus absolutis, non essent consubstantiales omnino, nec Pater Filio totam suam substantiam communicaret, quod est contra definitiones Ecclesiæ. Consecutio probatur, quoniam proprietas absoluta pars est substantiæ eius, cuius est proprietas.

Hanc quoque communem esse sanctorum Patrum sententiam probatur: Quia Boëtius de Trinitate

nitare cap. 12. *Sola relatio inquit, multiplicat Trinitatem.* Anselmus de Incarnatione cap. 3. & de processione Spiritus sancti cap. 1. aperte docet personas solum distingui relationibus, neque in eis esse aliud, quam communem essentiam, & relationes, quibus ab invicem distinguuntur. & cap. 3. affirmat in divinis omnia esse unum, ubi non obviat relationis oppositio. Quo axiomate vitur Concilium Florentinum sess. 19. Iustinus martyr in expositione fidei in principio, relationibus, originibusque, docet personas constitui in esse hypostasem, ab invicemque distingui. Hieronymus, aut quicumque eius operis est autor, in expositione symboli Damasci tomo 4. Tres, inquit, personas expressas sub proprietate distinguimus: ex antecedentibusque & sequentibus constat, nomine proprietatis intelligere proprietatem relationam. Damasc. lib. 1. fidei orthodoxæ ca. 10. *Quid, inquit, habet una trium personarum, habet alia, præter ipsam sententiam generationem, & processionem.* subiungitque: *In his enim solis personarum proprietatibus, differunt ab invicem res sanctæ hypostases.* Constat autem prædictas proprietates à Damasceno expressas non esse absolutas, sed relationas. Epiphanius lib. 3. aduersus hereses heresi 73. docet, notionem paternitatis & filiationis in divinis manifestare naturam Patris & Filij hoc est, rationes eorum formales. Quibus verbis satis aperte innuit, Patrem & Filium constitui distinguique ab invicem per relationes. Ambrosii. de fide ad Gratianum Augustinum cap. 2. ait: *Non Pater ipse qui Filius, sed inter Patrem & Filium generationis expressa distinctio est, ut ex Deo Deus, &c.* Vbi manifeste affirmat, Patrem & Filium distingui per generationem, quam constat, non absolutum quid, sed relatiuum esse in diuinis. In eadem sententia est Bernardus 5. lib. de consideratione cap. 8. Augustini præterea scopus 5. libr. de Trinitate est ostendere, in diuinis absoluta omnia esse unum, dicique singulariter de tribus personis diuinis: distinctionem verò esse in relatiuis, solaque relatiua ita conuenire vni personæ, vt non conueniant aliis. Lege præterea cap. 5. 11. 13. & 14. & 6. de Trinitate cap. 2. *Quisquid, inquit, ad se dicuntur (Pater videlicet & Filius) non dicuntur aliter sine altero, id est, quicquid absolutum est in Patre & Filio, utriusque conuenit.* Quare ex sententia Augustini eo loco Pater & Filius non distinguuntur per absoluta. Idem docet 7. de Trinitate cap. ultimo sub finem, & lib. 9. cap. 1. Idem docet Fulgentius de fide ad Petrum cap. 1. & 2.

MEMBRUM II.

Diui Bonauentura, & D. Thoma opiniones circa constitutionem diuinarum personarum.

Diui Bonauentura opinio personarum constitui originibus.

Fundamentum D. Bon.

Diuus Bonauentura in 1. distinctione 26. q. 3. in ea est sententia, vt dicat, personas diuinas constitui potius, & inter se distingui originibus, actibusque notionalibus, generatione videlicet actiua, generatione passiuâ, & spiratione passiuâ, quam relationibus, id est, quam paternitate, filiatione, & spiratione passiuâ, sumpta vt est relatio. Ducitur potissimum, quoniam relationes originis consequuntur, originis ipsas, actusque notionales, qui sunt tamquam rationes fundandi relationes, vt paternitas consequitur generationem actiuam, qua Pater producit Filium, & filiatio generationem passiuam, qua Filius producit: ergo persona prius sunt constitute ac distinctæ inter se per originis, quam relationes aduenire intelligantur, & per consequens originis sunt potius vocanda proprie-

tates constituentes personas, quam relationes.

D. Thom. hoc loco, Durand. in 1. d. 26. q. 1. communiorque Scholasticorum sententia, affirmat personas diuinas potius constitui, ac distingui relationibus, quam originibus. Id probant primò, quoniam licet relatio & origo, vt paternitas & generatio actiua, idè sint, attamen origo significatur vt forma extrinseca, videlicet generatio vt actio egrediens à Patre, relatio verò, vt forma intrinseca manens in Patre: cui ergo res per intrinseca constituantur, & distinguantur, sanè persona potius dicendæ erunt constitui, & distingui inter se per relationes, quam per originis.

B. Secundo, generatio significatur vt actio procedens à persona Patris: ergo præsupponit personam Patris, ac proinde persona Patris per aliquid aliud præsupponitur, præintelligiturque constituta, nempe per relationem. Item natiuitas significatur & intelligitur vt via ad Filium: ergo præsupponitur ad Filium, ac proinde, nostro intelligendi more, non constituit Filium, sed Filius per aliquid aliud præintelligitur constitutus, nempe per relationem.

C. Quia verò aduersus hanc sententiam adhuc pugnat fundamentum, cui opinio D. Bonauenturae potissimum innititur, nempe relationes originis cõsequuntur, tamquam rationem fundandi actus notionales, originisque ipsas, vt paternitatem consequitur generationem actiuam, eaque ratione suppositum Patris, quod ad generationem actiuam præsupponitur, constitui non posse ex paternitate, que nostro intelligendi more cõsequitur generationem actiuam. Respondet D. Thomas art. 4. sequenti, proprietatem personalem Patris posse considerari duobus modis: vno, quatenus relatio est, atque hoc modo spectatam posteriorem esse nostro modo intelligendi generationem actiuam, nec constituturæ posse suppositum Patris, quod generatio actiua præsupponit: altero verò modo posse spectatam, vt forma est constitutiuâ, eoque modo spectatam, nostro intelligendi more, esse priorem generationem actiuam, posteaque constituturæ suppositum Patris, à quo generatio actiua emanat.

D. At verò magna est controuersia inter sectatores D. Thomæ, an ex sententia D. Thomæ ac veritate, paternitas constituat suppositum Patris, vt relatio, & vt apprehensa conceptu relatiui: an verò non vt relatio, neque vt apprehensa conceptu relatiui. Bartholomæus Torres hoc loco affirmat relationem, quatenus relationem, duo habere. Vnum est, esse formam constitutiuam relatiui in esse talis relatiui. Alterum verò referre illud ad terminum, v.g. paternitatem, quatenus paternitatem, habere, tum constituturæ patrem in esse patris, tum etiam referre illud ad filium: eaque ratione quatenus relationem, & esse formam constitutiuam patrem in esse patris, & esse formam referentem patrem ad filium. Hinc vult, paternitatem, quatenus paternitas est, constituturæ patrem, attamen, vt habet solum primum munus, nempe esse formam, per quam pater constituitur in esse patris: non verò vt habet secundum munus, hoc est, esse id, quo pater referretur ad filium. Prioriq; modo spectatam, ait, nostro intelligendi more esse priorem generationem actiuam: spectatam verò secundo modo, videri posteriorem generationem actiuam, tamquam rationem fundandi, quam supponit. Quando ergo dixit D. Thomas, proprietatem personalem non constituturæ quatenus relatio est, exponit Torres, id est, quatenus refertur ad terminum. Constituturæ tamen intra limites relationis, hoc est, quatenus est forma, qua pater, verbi gratia, constituitur in esse patris. Atque hoc censet voluisse Diuum Thomam significare, dum dixit, proprietatem personalem, vt hor-